

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ศึกษากับครูและบุคลากรทางการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๗๐ คน จากการสุ่มประชากรโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ในจำนวนประชากร ๙๐๑ คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างกันจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และสรุปข้อมูลแนวทางการพัฒนา โดยวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยจำแนกตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ในภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจะสรุปตามลำดับ ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายจำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๐ เพศหญิงจำนวน ๑๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖๐ มีกลุ่มอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๔๐ มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน ๑๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๕๐ มีบุคลากรทางการศึกษาข้าราชการครู จำนวน ๒๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๖๐ และมีประสบการณ์การทำงาน ๓๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔๐

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์สามารถสรุปผลและอธิบายได้ดังนี้ คือ

ด้านรวม พบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านทาน พบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านทาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านปิยวาจา พบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านปิยวาจา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านอัตถจริยา พบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านอัตถจริยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านสมานัตตตา พบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านสมานัตตตา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน แสดงค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Lest Significant Difference : LSD) ซึ่งสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๕.๑

ตารางที่ ๕.๑ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
๑. เพศ	-	✓
๒. อายุ	-	✓
๓. ระดับการศึกษา	-	✓
๔. บุคลากรทางการศึกษา	-	✓
๕. ประสบการณ์ทำงาน	-	✓

จากตารางที่ ๕.๑ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

เพศ พบว่าบุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน (sig.= ๐.๐๕๒) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็น ต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัทจริยา ด้านสมานัตตตา ไม่แตกต่างกัน

อายุ พบว่าบุคลากรที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน (sig.= ๐.๐๖๑) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูและบุคลากรที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน

อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านปิยวาจา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านทาน ด้านอรรถจริยา ด้านสมานัตตตา ไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา พบว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ($\text{sig.} = ๐.๗๙๖$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูและบุคลากรที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านอรรถจริยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ไม่แตกต่างกัน

บุคลากรทางการศึกษา พบว่าบุคลากรที่มีประเภทบุคลากรทางการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ($\text{sig.} = ๐.๓๘๙$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูและบุคลากรที่มีประเภทบุคลากรการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา ด้านสมานัตตตาไม่แตกต่างกัน

ประสบการณ์ทำงาน พบว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ($\text{sig.} = ๐.๒๘๖$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูและบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านปิยวาจา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านทาน ด้านอรรถจริยา ด้านสมานัตตตา ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ ด้านปิยวาจา

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ อยู่ในระดับที่มาก ได้แก่ ๑. ทาน (ผู้รู้จักให้อภัย ช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา ให้คำแนะนำปรึกษาผู้ได้บังคับบัญชา ให้การพัฒนาบุคลากร) ๒. ปิยวาจา (มีถ้อยคำสุภาพ มีวาทศิลป์ดึงดูดผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ) ๓. อรรถจริยา (แสดงออกด้วยการช่วยเหลือผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้น มีความเอื้อเฟื้อ ตั้งใจทำงานเพื่อ

ส่วนรวม) ๔. สมนัตตตา (การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนสม่ำเสมอ ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถ้อยฉันทวัณณะ) ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมที่ได้กล่าวไว้ของ **พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)** ได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ ๔ คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี ประกอบด้วย

๑. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือ ทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

๒. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมนามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๓. อตถจริยา ทำประโยชน์ คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

๔. สมนัตตตา เอาตัวเข้าสमान คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

เมื่อพิจารณาทางด้านมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑. **ด้านทาน** ครูและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านทาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนรู้จักให้ เสียสละ แบ่งปัน มีน้ำใจไมตรี มีความโอ้อ้อมอารี ให้ความไว้วางใจในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และให้คำปรึกษาพร้อมทั้งข้อเสนอแนะแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความจริงใจ และควรให้ความเมตตาเอ็นดูแก่นักเรียนและผู้ร่วมงานมากขึ้น และควรมีการเปิดใจรับฟังข้อคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ควรสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทุกระดับตั้งแต่ล่าง ถึงบน เช่น นักเรียน ยาม แม่บ้าน ผู้ปกครองนักเรียน ครู เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์** วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$)

๒. **ด้านปิยวาจา** บุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านปิยวาจา โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการกล่าววาจาสุภาพ มีหลักการ มีสาระ ถูกกาลเทศะ เป็นที่ประทับใจแก่ผู้ร่วมสนทนา แต่ไม่ควรแสดงอาการหรือกล่าวด้วยน้ำเสียงที่มีอารมณ์ฉุนเฉียว และควรมีวาทศิลป์ที่ดึงดูดใจผู้ฟังให้คล้อยตามตอบสนองงานให้ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมหมาย บัวจันทร์, พันตรี** วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๓. ด้านอัตถจริยา บุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านอัตถจริยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีความเอื้อเฟื้อและให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้ร่วมงานด้วยความมีน้ำใจ ควบคุมขั้นตอนการให้บริการลงให้กระชับและสะดวกรวดเร็วขึ้น ควบคุมความยืดหยุ่นในการบริหารงานมากขึ้น เพื่อลดความตึงเครียดและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ราชันย์ ธงชัย, พันโท** ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหัตถุ ๔ ของหน่วยงานสัสดีอำเภอเมือง จังหวัดระยอง” ผลการศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหัตถุ ๔ ของหน่วยสัสดีอำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านทาน เป็นอันดับแรก รองลงมามีความพึงพอใจต่อการให้บริการใน ด้านปิยวาจา และสุดท้ายมีความพึงพอใจต่อการให้บริการใน ด้านอัตถจริยา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

๔. ด้านสมานัตตตา บุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านสมานัตตตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนการวางตนที่เหมาะสมตามกาลเทศะอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดี มีอัธยาศัยดี มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีภาวะผู้นำเป็นที่เคารพของครูและนักเรียน และควรสร้างสามัคคีในองค์การให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมของ **รภัสสา พานิกุล** ทำวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดงานของรัฐตามหลักสังคหัตถุ ๔ : กรณีศึกษาศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

๕.๒.๒ เปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๑. ด้านเพศ บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากสถานภาพแตกต่างกัน จึงทำให้ความเข้าใจต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จึงต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **กนิษฐา กุลกนิษฐ** ทำวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามแนวสังคหัตถุ ๔ ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๘ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้านลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านอัตถจริยา ด้านทาน ด้านสมานัตตตา และด้านปิยวาจา

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามแนวสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจแตกต่างกัน ได้แก่ จำนวนครั้งในการใช้บริการต่อปี ส่วนปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันตามระดับสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

๒. ด้านอายุ บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากอายุแตกต่างกัน จึงทำให้ความเข้าใจต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จึงต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดวันชาติ วิชาติ (ยอดดำเนิน)** ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

๓. ระดับการศึกษา บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูและบุคลากรในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ อยู่ในระดับที่มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธิดารัตน์ ศิลวรรณโณ** วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กรณีศึกษาอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนพนักงานส่วนตำบลที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๔. บุคลากรทางการศึกษา บุคลากรที่มีบุคลากรทางการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่มีบุคลากรทางการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสัทธิชัย จิตตสุโข (ลุ่มดี)** วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเทศบาลนครสวรรค์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังกัด ๔ ของสำนักงานเทศบาลนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มี อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังกัด ๔ ของสำนักงานเทศบาลนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

๕. ประสพการณ์ทำงาน บุคลากรที่มีประสพการณ์ทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังกัด ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชนิษฐ์ภาค สิงหกละ** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตพัฒนา กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือ ปริญญาตรี กับวุฒิสองกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นโดยรวมต่อการบริหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความรับผิดชอบ ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักการมีส่วนร่วม ครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสพการณ์การสอน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสังกัด ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ข้อสรุป และการเสนอแนะไว้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องการทำงานโดยใช้หลักสังกัด ๔ ทั้ง ๔ ด้านในสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างให้กับครูผู้สอน บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ตลอดจนชุมชน

๒. รณรงค์ให้ใช้หลักสังกัด ๔ ในการบริหารงานองค์กรอย่างกว้างขวางและจริงจังสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคน ในสถานศึกษาได้ตระหนักถึงการปฏิบัติงาน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

๓. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร มีร่องรอยตรวจสอบได้

๔. ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันการดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ

๕. ควรประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนหรือบุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ควรนำผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนให้สอดคล้องรับกับแนวคิดการบริหารโรงเรียนตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๓. ควรรายงานผลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับที่สูงขึ้น ได้ทราบปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน และให้การสนับสนุนโรงเรียนที่ยังขาดความพร้อมในด้านปัจจัยต่าง ๆ ต่อการพัฒนาสถานศึกษา และอำนวยความสะดวก ในด้านการประสานงานขอความช่วยเหลือจากเครือข่าย ผู้อุปถัมภ์ต่าง ๆ ให้มากขึ้น

๔. ควรสร้างบรรยากาศ พัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้เอื้อต่อการทำงาน ตลอดจนการพัฒนาการจัดกิจกรรมขององค์กร ให้มีความทันสมัย และให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

๕. ควรกำหนดการเลื่อนระดับ การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การพัฒนาความรู้ความสามารถ ตามลำดับอาวุโส และความรู้ความสามารถอย่างยุติธรรม เพื่อการเพิ่มความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรให้มากขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในกลุ่มประชากรที่กว้างและหลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป เป็นต้น

๒. การศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ควรเปลี่ยนจากการวิจัยเชิงปริมาณเป็นเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเชิงลึกมากขึ้น

๓. ควรเพิ่มการศึกษาวิจัยด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่หลากหลายมากขึ้น เช่น หลักสัปปุริสธรรม ๗ หลักพรหมวิหาร ๔ และหลักอิทธิบาท ๔

๔. ควรทำการศึกษาวิจัยกระบวนการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนที่กำลังได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาทางสังคม ปัญหาความรุนแรง ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางครอบครัว ทั้งสิ่งชั่วร้ายและอบายมุขต่าง ๆ

๕. ควรมีการเพิ่มเครื่องมือในการวิจัยให้กว้างมากขึ้น นอกเหนือจากการเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตพฤติกรรม หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงที่สุด